

Comerç just
Transport just?

Els nostres temes-Prioritat de la campanya:

Just fins al mar! Pàgines 7-22

Els nostres temes
Els nostres temes

Crítiques a la investigació d'un accident marítim: **Qui controla els controladors?** Pàgina 25

Salinització dels rius Werra i Weser: **un polvorí europeu** Pàgina 36

Resolucions de la OMI | Enfondiment del Weser | Enfondiment de l'Elba | Cooperació portuària

L'estat de les coses en relació amb la salinització de la conca Werra-Weser (II)

Un polvorí europeu

PER WALTER HÖLZEL*

Els ministres de mediambient dels estats

federats limítrofs amb la regió Werra-Weser

han intentat solucionar amb un nou pla de gestió

els successius problemes de salinització de la regió

d'aquests dos rius, causada per les aigües residuals

de l'empresa de potassa K+S. El pla és controvertit

perquè no és compatible amb les directives europees.

Si la Comissió Europea cedeix, es perjudicaran els

altres actors europeus i es falsejaria la competència.

La Comissió Europea ha iniciat el procediment d'infracció 2012 / 4081 contra la República Federal d'Alemanya perquè els plans de gestió dels rius Werra i Weser no complien les normes i directrius.

El pla de gestió actual pel període 2015-2021 (1) també fa paleses les críticades mancances (2): recorre a excepcions per a una reducció dels objectius de qualitat, malgrat no es donin les condicions adequades per fer-ho (3).

Però aquests objectius de reducció no tan sols es poden aconseguir perquè cap de les mesures incloses en el pla de gestió s'ha provat, com tampoc se n'ha pogut demostrar l'eficàcia ni la viabilitat. De fet, no s'han pogut ordenar a l'empresa mesures promissòries. Amb el probable fracàs dels plans de mesures, la República Federal no arribaria a complir els objectius de la Directiva marc de l'aigua de la UE previstos fins al final de la seva fase d'implementació, l'any 2027. Tot i així, el procediment d'infracció està aturat des del mes de març del 2016.

El fabricant de potassa K+S no ha dut a terme cap mesura en cap de les seves plantes de la regió Werra-Weser per assegurar "el bon estat químic i ecològic" per tal d'assolir els objectius de la directriu. Tot al contrari, el 2003 es va elevar el llindar de la duresa de l'aigua de 55°dH (graus alemanys) fins al valor extrem de 90 °dH, a petició de l'empresa. La conseqüència d'això és que no s'hagi pogut millorar l'estat ecològic de la conca del Werra des de la gran càrrega de la contaminació salina provocada per les empreses de l'antiga RDA.

Ni tan sols s'han implementat els objectius a mig termini. Pel que sembla, K+S volia reduir els valor màxims al Werra més d'un 30% d'aquí al 2015, gràcies al seu "Pla de mesures per a la protecció dels aqüífers de 360 milions d'euros", però aquest "paquet de mesures" no ha tingut cap efecte sobre els rius Werra i Weser. És per això que l'autoritat competent va retirar la reducció dels valors màxims decretada pel desembre de 2015 (4).

K+S parla ara només d'una reducció de la quantitat d'aigua salada i en aquest sentit, vol "mantenir la seva paraula". De fet, l'empresa produeix cada vegada més residus sòlids que acumula en els runams. L'aigua que s'havia estalviat és substituïda aleshores per aigua de pluja que fa que els residus salins vagin a parar al Werra i al Weser a través dels cabals de desguàs. La "disminució de la quantitat d'aigua salina" és insignificant i l'empresa s'enganya a sí mateixa i a l'opinió pública sobre el desastre en la gestió de residus. Però, el que és més important són els residus contaminants de sal que és evident que no s'han reduït.

El canvi del sistema de gestió de residus a la producció de residus sòlids que es descriu més amunt implica que els runams es poden seguir ampliant. Fins al cessament de l'explotació, es preveu que creixeran fins a doblar el seu volum, com també ho faran el nombre de runams, que arribaran a representar gairebé 4 milions de metres cúbics anuals.

Els runams salins – aquí els de la mina Sigmundshall – no són només problemàtics perquè representen una càrrega permanent, sino perquè les seves salmorres s'aboquen als rius o penetren al sòl i salinitzen les aigües subterrànies.

FOTO: DANIEL SCHWEN / WIKIMEDIA

L'acumulació de runams residuals ha arribat a uns límits preocupants (5). Aquests runams no són problemàtics només per això, sino perquè representen una càrrega permanent. Les salmorres dels runams s'han de conduir cap al Werra i provoquen que se'n redueixi la capacitat d'absorció d'aigües residuals (veure més avall). Aquest fet va fer que, durant el 2016, s'hagi hagut d'aturar la producció diverses vegades a la ribera del Werra. K+S ha intentat responsabilitzar d'aquest fet al moviment de resistència regional, tot i que és la pròpia empresa qui n'és responsable.

Els vessaments de salmorres dels runams que penetren directament als sòls també representen un problema, ja que no salinitzen només les aigües subterrànies, sino que a més contaminen amb metalls pesats. Els valors de plom estan mil vegades per sobre dels valors de precaució a la regió, fins al punt que a l'estiu de 2016 es va prohibir l'extracció d'aigua dels aqüífers subterranis. Sembla ser que la contaminació per metalls pesats està provocada per l'estroncament de les capes subterrànies d'argila (6).

En qualsevol cas, aquest resultat contravé els drets de l'ús de l'aigua. La llei alemanya sobre els drets de l'aigua (WHG) estableix que els residus només es poden emmagatzemar de manera que no posin en perill els aqüífers ni hi provoquin canvis negatius. Si es produeix un canvi, s'ha de revocar el permís i s'han de retirar els residus. Això no ha passat en el cas de K+S, ja que la contaminació amb metalls pesats es coneix des de l'any 2011, sense que hi hagi hagut conseqüències.

Especialment controvertida és la compressió i l'enterrament de residus, perquè hi ha grans quantitats d'aquestes salmorres que emergeixen i afecten els aqüífers subterranis i els d'aigües de consum humà.

Els experts estimen que unes 29 de les 49 instal·lacions de captació d'aigua potable de l'entorn d'afectació del premsat d'aigües residuals s'hauran de tancar per causa de la salinització. A la ciutat de Heringen, les salmorres ascendents han fet malbé el clavegueram i amenacen l'operativitat de les depuradores municipals.

Les aigües residuals no perjudiquen només l'entorn i les diferents instal·lacions, sino que perjudiquen també la mateixa empresa, ja que penetren al Werra com aportacions difuses i redueixen, juntament amb les salmorres dels runams, la capacitat d'absorció de les aigües residuals de producció. Els diferents mètodes de gestió de residus de K+S s'entorpeixen els uns als altres pel que fa a la seva eficàcia. Degut a que el Werra no podrà absorbir totes les aigües residuals de l'empresa en el futur, K+S vol transportar els residus sobrants a la conca alta del Werra a través d'un aqüeducte i abocar-los allà.

El pla de gestió de residus de l'empresa K+S Kali GmbH es frena a sí mateix fins al colapse, ja que requereix nous punts d'abocament i deixa els runams residuals i les mines com càrregues permanents sense garanties i no n'hi ha necessitat, perquè a tot el món es fan servir procediments en l'àmbit de la indústria de la potassa (agrupats de manera adequada en una sola instal·lació) que fan possible una reabsorció dels residus reciclables presents en les aigües residuals i que arriben a fer possible una producció de potassa sense residus contaminants.

Al 2012, l'especialista en tecnologia de la sal K-UTEK ja va desenvolupar i presentar una combinació de procediments com aquesta, inspirada en l'experiència de la planta de Sonderhausen, a l'estat federat de Turíngia.

Aquesta mesura no posa en perill els llocs de treball, sino que en crea molts de nous. S'ha intentat nombroses vegades plantejar aquests procediments a l'empresa K+S com alternativa al seu concepte de gestió de residus que està al límit del col·lapse (7-10).

Fins ara, l'empresa K+S no sembla estar disposada a invertir en sistemes de depuració. En lloc d'això, ha intentat estimar negativament la proposta de K-UTEK AG sobre els costos i el balanç energètic, cosa que ha provocat el fet vergonyós d'haver de rebre una resposta per escrit tant de l'empresa K-UTEK AG, com de l'Institut Federal del Medi Ambient (11-12).

L'empresa K+S vol tornar a doblar el volum dels seus runams de residus a la riba del Werra i deixar-los com a càrrega permanent per al públic general. Molt diferent és la situació a Espanya on la Comissió Europea ha obert un procediment d'infracció pels runams produïts pel fabricant de potassa Iberpotash S.A., que els haurà de desfer i sanejar les superfícies de contacte i les aigües subterrànies, degut a la pressió de la Comissió Europea ("Els runams són un perill per al medi ambient i per a les persones"). Iberpotash haurà de fer una inversió de 800 milions d'euros per a la reconversió. El pla general presentat fa poc preveu desfer els runams en un període de menys de 20 anys (13-15).

Això podria servir d'exemple per a K+S, perquè, des de l'anomenada Cimera de la Potassa que es va celebrar a Erfurt a finals de novembre de l'any passat, existeix un pla per acabar amb les aigües residuals salines no aprofitables (16). Els continus problemes causats per les plantes de K+S a la regió de Hessen i Turíngia i la preocupació pels llocs de treball amenaçats van portar al primer ministre de Turíngia, Bodo Ramelow (Die Linke) a reunir a Erfurt la competència tècnica de la mineria de sal. L'objectiu era estudiar si existeixen solucions per als problemes de gestió de residus de l'empresa K+S Kali GmbH que n'amenacen l'existència.

Des de la celebració de la Cimera de la Potassa s'han pogut posar a prova els procediments necessaris per a una producció de potassa no contaminant. Ja no hi ha motiu per donar suport a K+S en la seva negativa a posar en funcionament les millores tècniques, tot aplicant la suspensió del dret comunitari en benefici de l'empresa, que sembla que K+S que no vol prendre nota d'aquesta proposta per a les salmorres dels runams (17).

L'intent de seguir pràcticament igual amb el vessament de sal de les plantes als rius Werra i Fulda i de confondre l'opinió pública sobre la dimensió dels danys causats, compta amb el suport de la ministra de medi ambient de l'estat federat de Hessen, Priska Hinz (Die Grüne). Pel

que sembla, inclús es tornarà a autoritzar en la seva totalitat el tant controvertit enterrament d'aigües residuals, perquè la ministra ha considerat que es poden assolir les prediccions del model numèric d'aigües residuals. No obstant això, la seva pròpia autoritat competent, l'Oficina Estatal de Hessen per la Protecció del Medi Natural, Medi Ambient i Geologia (HLNUG, per les seves sigles en alemany) era del parer que no es podia complir amb aquest model, bàsicament degut a suposicions equivocades i incompletes sobre l'estat de les capes d'aigua subterrànies. Per aquest motiu, enlloc d'això, la HLNUG va proposar un seguiment amb l'establiment de nous valors de mesurament i va haver d'eliminar "a petició" del ministeri alguns passatges del seu peritatge (18-20).

Tenint en compte les mancances, que incompleixen el dret europeu del BWP 2015-2021, resulta irritant i preocupant que la Comissió Europea no s'hagi tornat a pronunciar sobre el procediment d'infracció des que es va presentar aquest pla. El procés paral·lel contra el fabricant de potassa espanyol Iberpotash pels seus runams va passar molt més ràpidament a la segona fase i va entrar en vigor poc després. La ministra de medi ambient de l'estat federat de Turíngia opina inclús que el procés sancionador s'ha "aplaçat perquè els estats federats s'han posat d'acord amb l'empresa K+S sobre un programa per a la reducció de la salinització" (21-22). Aquesta afirmació no ha estat confirmada per la comissió de la WWA, en ser preguntada. No obstant això, no es pot descartar que la República Federal no hagi fet valer el seu pes econòmic per impedir que la Comissió apliqui les directrius europees també a l'empresa K+S AG. Només de temes mediambientals, hi ha 12 processos sancionadors contra la República Federal que

Abocament d'aigües residuals al riu Werra a l'alçada de l'afluent Ulster

FOTO: STEPHAN GUNKEL

estan pendents (23).

En la mateixa línia s'expressen els diputats del parlament alemany que aparentment estan preocupats per la seva reelecció i juguen amb les pors i preocupacions dels treballadors de K+S de les seves circumscripcions i es queixen dels "estàndards mediambientals exagerats" i els "valors límit fixats per motius polítics" que aniquilarien els llocs de treball. També exigeixen que es "donin autoritzacions aviat" a K+S. D'aquesta manera, es posicionen en contra del dret comunitari europeu i han d'assumir que se'ls retregui antieuropeïsmes. A més, aquestes declaracions són polèmiques i populistes, perquè passen per alt i falsegen els fets.

Aquests intents d'influenciar a través del govern federal i dels diputats poden malmetre el pensament europeu, no només perquè el totpoderós estat alemany seria un mal exemple pels estats federats més petits, sinó perquè una prossecució autoritzada de l'acumulació de runams de sal a la regió del Werra seria un exemple que perjudicaria econòmicament el competidor espanyol de K+S Iberpotash, ja que s'infringiria el dret de competència.

El Ministeri d'Afers Exteriors d'Alemanya sembla que també s'ha adonat que tota Europa està en perill (i que amb això també estan en joc els interessos econòmics de la República Federal). En aquest sentit, vol dur a terme una espècie de "tour per Alemanya i Europa" per "parlar amb la gent sobre la Unió Europea i el seu futur", degut a la preocupació existent davant d'una possible "desaparició de la Unió Europea" que actualment travessa "fortes turbulències" (24). La Conferència de Regions Limítrofes de la conca Werra-Weser ha proposat encarregar-se d'un dels actes previstos a la regió Werra-Weser per centrar-lo en el tema de la política mediambiental de la Unió Europea (25). Així mateix, ha ofert el seu suport, sobretot pel que fa als diputats populistes. Lamentablement, el Ministeri no hi ha mostrat interès.

Pot ser que aquesta oferta fos massa atrevida, perquè precisament el ministre encarregat dels assumptes europeus, el socialdemòcrata Michael Roth, es presenta a la comunitat de Heringen per un mandat al parlament alemany i ja s'ha pronunciat activament a favor dels interessos de l'empresa K+S (26). ◀

NOTA:

* El doctor Walter Hölzel és el president de la Conferència de Regions limítrofes de la Conca Werra-Weser. La primera part del seu balanç provisional titulat "L'estat de les coses" es va publicar a setembre de 2015 en el número 30, quadern 3, pàgina 27.

1. http://kurzlink.de/fgg_2016-03-18

2. http://kurzlink.de/wwa_2016-04-08

3. WWA-Pressemitteilung vom 16. November 2015

4. http://kurzlink.de/rp-ks_2015-12-17

5. http://kurzlink.de/wiwo_2016-11-10

6. Stellungnahme der WWA vom 10. Oktober 2016

7. http://kurzlink.de/wwa_nrw_2014-12-18

8. http://kurzlink.de/wwa_nrw_2014-11-19;

zum Stichwort „Nordsee-Pipeline“ siehe auch WATERKANT, Jg. 29, Heft 3 (September 2014), Seite 7-16

9. http://kurzlink.de/wwa_2015-02-02

10. http://kurzlink.de/wwa_marx_2015-02-02

11. http://kurzlink.de/wwa_kutec_2014-06-13

12. http://kurzlink.de/uba_2014-10-15

13. http://kurzlink.de/elper_2016-10-26 (en castellà)

14. http://kurzlink.de/reg7_2016-09-30 (en castellà)

15. http://kurzlink.de/elper_2016-08-13 (en castellà)

16. http://kurzlink.de/wwa_2016-11-22

17. Die Stellungnahme der K+S Kali GmbH zum Kaligipfel lässt den Vorschlag der K-UTECH AG unerwähnt: http://kurzlink.de/kunds_2016-11-21

18. „DER SPIEGEL“, Nr. 45 / 2016

19. „FOCUS“ vom 7. November 2016

20. http://kurzlink.de/wwa_2016-11-08

21. http://kurzlink.de/wwa_2016-11-14

22. http://kurzlink.de/isth_2016-11-21

23. http://kurzlink.de/bt_18-10151

24. „Süddeutsche Zeitung“ vom 23. Oktober 2016

25. http://kurzlink.de/wwa_2016-10-27

26. http://kurzlink.de/ohn_2016-08-24_roth